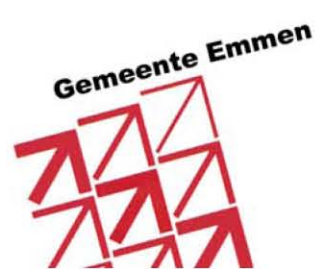

Bijlage 6

Advies natuurwaarden (BügelHajema Adviseurs)

**Advies Natuurwaarden Steenbakkerijweg
te Weerdinge**

BügelHajema

Plek voor ideeën

**Advies Natuurwaarden Steenbakkerijweg
te Weerdinge**

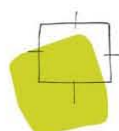
Inhoud

Rapport en bijlagen

8 maart 2011

Projectnummer 095.38.50.00.00

Ideeën voor een plek

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Plangebied en voorgenomen plannen	7
2.1	Ligging	7
2.2	Huidige situatie	7
2.3	Voorgenomen plannen	8
3	Gebiedsbescherming en effectbepaling	9
3.1	Natuurbeschermingswet 1998	9
3.2	Omgevingsvisie - Ecologische Hoofdstructuur	9
4	Soortenbescherming en effectbepaling	11
4.1	Vaatplanten	11
4.2	Zoogdieren - vleermuizen	13
4.3	Zoogdieren - overige	13
4.4	Vogels	14
4.5	Amfibieën	14
4.6	Reptielen	15
4.7	Vissen	16
4.8	Dagvlinders	16
4.9	Libellen	16
4.10	Overige ongewervelden	17
5	Conclusie en consequenties	19
5.1	Beschermde gebieden	19
5.2	Beschermde soorten	19
5.3	Uitvoerbaarheid	19
6	Bronnen	21
6.1	Veldbezoek	21
6.2	Media	21
6.3	Literatuur	21

Bijlagen

Inleiding

Er bestaan plannen voor de sloop van twee schuren en de nieuwbouw van een woning aan de Steenbakkerijweg te Weerdinge. Om deze ontwikkelingen mogelijk te maken, dient een bestemmingsplanprocedure te worden gevoerd. In dit kader is het conform artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) noodzakelijk een onderzoek uit te voeren naar effecten op de natuurwaarden (soortenbescherming en gebiedsbescherming).

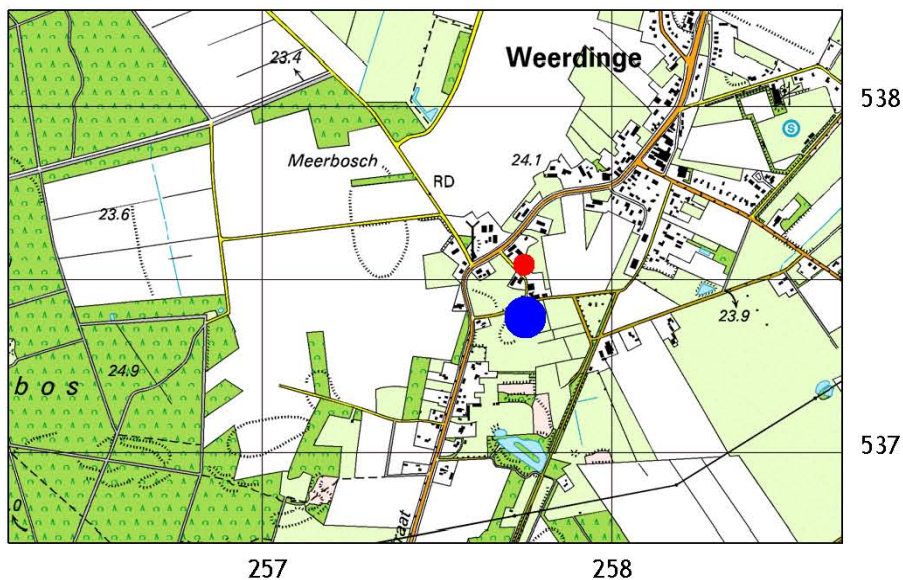
AANLEIDING

Het Advies Natuurwaarden behandelt de ecologische beoordeling van de bovengenoemde activiteit. De effecten op natuurwaarden worden beoordeeld in relatie tot bestaande wet- en regelgeving op het gebied van soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is vastgelegd in de Flora- en faunawet en de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998, de Nota Ruimte en de provinciale structuurvisie. Waar nodig wordt aandacht besteed aan het Besluit Rode lijsten flora en fauna. Nadere informatie over deze wet- en regelgeving is opgenomen in bijlage 1.

DOEL VAN HET ADVIES

De ligging van het plangebied wordt weergegeven in onderstaand figuur (figuur 1).

PLANGEBIED

Figuur 1. Topografische kaart met ligging plangebied (sloop: rood en nieuwbouw: blauw) (bron ondergrond: Mijn Kadaster)

Het rapport bestaat uit de volgende onderdelen:

OPZET VAN HET RAPPORT

- beschrijving van het plangebied en de voorgenomen plannen;
- beschrijving van de effecten op de te beschermen natuurwaarden;
- conclusies en consequenties.

INFORMATIE	<p>De beschrijving van de relevante te beschermen natuurwaarden is gebaseerd op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bestaande bronnen zoals databanken, verspreidingsatlassen, waarnemingsoverzichten, rapporten en websites; - verkennend veldbezoek waarbij vooral is gekeken naar kritische en/of beschermde soorten, zowel wat betreft aanwezigheid van als potenties voor deze soorten.
BEOORDELING	<p>Op basis van de bekende gegevens en het veldbezoek zijn de mogelijke effecten als gevolg van de toekomstige ontwikkelingen bepaald. Daarnaast zijn (de effecten van) deze ontwikkelingen beoordeeld in het kader van de natuurwetgeving. Waar nodig wordt aandacht geschonken aan eventuele mitigerende en compenserende maatregelen.</p>
BEVINDINGEN	<p>Tot slot worden in het hoofdstuk Conclusie en consequenties de bevindingen van het onderzoek kort weergegeven.</p>

Plangebied en voorgenomen plan- nen

2

2.1

Ligging

Het plangebied ligt aan de zuidwestzijde van het dorp Weerdinge, in het kilometerhok¹ 257-537 en in uurhok¹ 17-38. Figuur 1 geeft een overzicht van de ligging van het plangebied en het kilometerhok.

2.2

Huidige situatie

Het plangebied ligt aan de Steenbakkerijweg en is op te delen in twee deelgebieden. Het ene deelgebied (nieuwbouwlocatie) bestaat uit grasland dat in gebruik is als ponyweide. Dit deelgebied is recentelijk geploegd en geëgaliseerd en ingezaaid met gras. Aan de zuidwestelijke zijde staan twee oude zomereiken.

Locatie nieuwbouw woning

Het andere deelgebied (slooplocatie) bestaat uit een terrein met twee schuren. Rondom de schuren is het meeste terrein verhard. Ten noorden en ten zuiden van de schuren staan enkele oude zomereiken.

---

¹ Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1 km bij 1 km. De Topografische Dienst heeft deze hokken ingevoerd als rasterverdeling voor het tekenen van de topografische kaarten van Nederland. Een uurhok is een gebied van 5 km bij 5 km gebaseerd op diezelfde verdeling.

Locatie met te slopen schuren

2.3

Voorgenomen plannen

De initiatiefnemer is voornemens om, in het kader van de regeling ruimte voor ruimte, twee schuren te slopen en een nieuwe woning te bouwen. De aanwezige bomen zullen worden behouden.

G e b i e d s b e s c h e r - m i n g e n e f f e c t b e - p a l i n g

3

Voor onderhavig plangebied is de volgende wet- en regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming relevant: de Natuurbeschermingswet 1998 en de Nota Ruimte (zie bijlage 1). Met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur is de Nota Ruimte uitgewerkt in de Omgevingsvisie Drenthe.

3.1

Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied is geen onderdeel van en grenst niet aan een beschermd gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde beschermde gebied is het Natura 2000-gebied Bargerveen, dat op ongeveer 14 km afstand van het plangebied ligt. Het plangebied heeft geen belangrijke ecologische relaties met de beschermde gebieden.

INVENTARISATIE

Gezien de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden, de aard van de ontwikkelingen en de huidige terreinomstandigheden van het plangebied zijn geen negatieve effecten op beschermde gebieden te verwachten.

EFFECTEN

Voor deze activiteit is geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. Het is aan het bevoegd gezag, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe, om deze visie te bevestigen, maar dat lijkt in deze situatie een haast overbodige formaliteit.

CONCLUSIE

3.2

Omgevingsvisie - Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied is geen onderdeel van en grenst niet aan de Ecologische Hoofdstructuur. De dichtstbijzijnde gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur liggen op ongeveer 550 m afstand van het plangebied. Het betreft hier het Meerbosch en het Valtherbos. Tussen de Ecologische Hoofdstructuur en het plangebied ligt onder meer agrarisch gebied, infrastructuur en bebouwing. Het plangebied heeft geen belangrijke ecologische relaties met de beschermde gebieden in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur.

INVENTARISATIE

- EFFECTEN   Gezien de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden, de terreinomstandigheden van het plangebied en het tussenliggende gebied en de aard van de ontwikkelingen, zijn geen negatieve effecten op de Ecologische Hoofdstructuur te verwachten.
- CONCLUSIE   De activiteit is op het punt van de Ecologische Hoofdstructuur niet in strijd met de Omgevingsvisie Drenthe. Officieel is het aan het bevoegd gezag, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe, om deze visie te bevestigen, maar dat lijkt in deze situatie een overbodige formaliteit.

Soortenbescherming en effectbeoordeling

4

Relevante wet- en regelgeving op het gebied van de soortenbescherming betreft de Flora- en faunawet en het Besluit Rode lijsten flora en fauna. Nadere informatie over deze wet- en regelgeving is opgenomen in bijlage 1. Het onderzoek is uitgevoerd op basis van bestaande gegevens en een verkennend veldbezoek.

WET- EN REGELGEVING

Op basis van de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Het gaat hierbij om algemene soorten (soorten uit tabel 1), overige soorten (soorten uit tabel 2) en strikt beschermde soorten (soorten uit tabel 3). Om verwarring te voorkomen, wordt in dit rapport respectievelijk de benaming licht, middelzwaar en streng beschermd gehanteerd (zie bijlage 1). De inheemse vogelsoorten hebben een afwijkend beschermingsregime (valt zowel onder het middelzware als het strenge beschermingsregime).

BESCHERMINGSREGIME

Geraadpleegde databanken, verspreidingsatlassen, waarnemingsoverzichten, websites en rapporten zijn met een eigen nummer in de literatuurlijst opgenomen. Gegevens uit deze bronnen worden bij het bespreken van de verschillende soortengroepen alleen genoemd indien ze een meerwaarde voor het onderzoek hebben.

BRONNEN

Het plangebied is in februari 2011 bezocht om een indruk te krijgen van de terreinomstandigheden van het plangebied, de omgeving en de voorkomende flora en fauna (zie ook paragraaf 6.1). Gezien de aard van het plangebied en op basis van de indruk die van het plangebied is verkregen, de kennis over leefgebieden van soorten en de beschikbare gegevens, kan van alle soortengroepen met voldoende zekerheid een oordeel worden gegeven over het voorkomen van beschermde soorten in het gebied.

VELDBEZOEK

4.1

Vaatplanten

De nieuwbouwlocatie bestaat uit een vrij recent ingezaaid grasland. De vegetatie is dan ook soortenarm. Aan de zuidwestelijke zijde staan twee fraaie oude zomereiken. Op de locatie van de te slopen schuren is zeer weinig vegetatie aanwezig. Aan de achterzijde van de schuren is een klein oppervlak met

INVENTARISATIE

een enigszins ruige grazige vegetatie aanwezig. Aan de noord- en zuidzijde van de schuren staan enkele fraaie oude zomereiken.

Op basis van Het Natuurloket (1) blijkt dat het betreffende kilometerhok goed is onderzocht op de aanwezigheid van vaatplanten in de periode 1990 tot en met 2010 (bijlage 1). Hierbij is één lichte beschermde soort aangetroffen. Op basis van in de omgeving uitgevoerde onderzoeken is het waarschijnlijk dat het hier grasklokje betreft. Grasklokje is in Drenthe een vrij algemeen voorkomende soort in droge half natuurlijke graslanden en bermen. De soort zal in de omgeving aanwezig zijn in bermen zoals die van de Steenbakkerijweg. Met het oog op de inrichting en het gebruik van het plangebied wordt de aanwezigheid van grasklokje, als mede andere beschermde soorten niet daadwerkelijk in het plangebied verwacht.

Grasklokje

- EFFECTEN Bij het aanleggen van onder meer een oprit, zal een klein deel van de berm van de Steenbakkerijweg worden verstoord. Hierbij worden mogelijk enkele exemplaren van de licht beschermde soort grasklokje verstoord en/of vernield.
- CONCLUSIE Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep vaatplanten ontstaan. Ten behoeve van de ontwikkelingen kunnen enkele exemplaren van de licht beschermde soort grasklokje worden beschadigd en/of kan de standplaats worden vernietigd (artikel 8). In het geval van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling voor artikel 8 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van de voorgenomen activiteiten hoeft voor deze soort geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

4.2

Zoogdieren - vleermuizen

Het plangebied is matig geschikt foerageergebied voor soorten zoals gewone dwergvleermuis, laatvlieger (Rode Lijst: kwetsbaar) en ruige dwergvleermuis. De te slopen schuren zijn vanwege de constructie en gebruikte bouwmaterialen niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Van de oude zomereiken zijn verschillende takken afgebroken en afgestorven. Mogelijk zijn in deze bomen enkele voor vleermuizen geschikte holten en spleten (verblijfplaatsen) aanwezig. Tijdens het veldbezoek zijn deze vanaf de grond echter niet waargenomen.

INVENTARISATIE

Als gevolg van de plannen zal het foerageergebied van vleermuizen veranderen. De waarde van het gebied als foerageergebied zal echter niet afnemen. Door een bloemrijke tuin kan juist het voedselaanbod (insecten) toenemen. De oude zomereiken zullen niet worden aangetast. Negatieve effecten op vleermuizen als gevolg van de ontwikkelingen worden niet verwacht.

EFFECTEN

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep vleermuizen ontstaan. Ten behoeve van de ontwikkelingen worden geen verbodsovertredingen ten aanzien van vleermuizen verwacht.

CONCLUSIE

4.3

Zoogdieren - overige

De delen van het plangebied met een bodemvegetatie vormen geschikt leefgebied voor een klein aantal algemeen voorkomende soorten als bosmuis, mol, gewone bosspitsmuis, huisspitsmuis en veldmuis. In de omgeving zijn ook molschors aangetroffen. Daarnaast is het plangebied mogelijk een onderdeel van het foerageergebied van bunzing, hermelijn (Rode Lijst: kwetsbaar) en/of wezel (Rode Lijst: kwetsbaar). Binnen het plangebied wordt echter geen verblijfplaats van deze marterachtigen verwacht. Genoemde soorten betreffen alle licht beschermde soorten en worden ook op basis van verschillende bronnen in de omgeving van het plangebied verwacht.

INVENTARISATIE

Ten behoeve van de ontwikkelingen zal begroeiing worden verwijderd en de bodem worden vergraven, waardoor leefgebied van de voorkomende soorten (tijdelijk) verloren gaat en enkele vaste verblijfplaatsen worden vernietigd en verstoord. Ook kunnen enkele exemplaren worden gedood.

EFFECTEN

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep overige zoogdieren ontstaan. In het plangebied komen enkele licht beschermde soorten voor. Vaste verblijfplaatsen van deze soorten kunnen worden vernietigd en verstoord (artikel 11) als gevolg van de

CONCLUSIE

ontwikkelingen. Ook kunnen enkele exemplaren worden gedood (artikel 9). In het geval van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling voor de artikelen 9 tot en met 11. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van de voorgenomen activiteiten is een ontheffingsaanvraag voor deze soorten niet aan de orde. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

4.4

Vogels

INVENTARISATIE	Het plangebied is een matig geschikt broedgebied voor vogels. In de in en rondom het plangebied aanwezige opgaande begroeiing (waaronder de zomereiken) zullen in het broedseizoen enkele vogels tot broeden komen. Het gaat hierbij om soorten zoals houtduif, merel en vink. In de te slopen schuren zijn geen (oude) nesten van vogels aangetroffen. Verblijfplaatsen van vogels die gebruik maken van een vaste verblijfplaats worden niet in of direct rond het plangebied verwacht. Alle inheemse vogelsoorten zijn streng beschermd.
EFFECTEN	Het broed- en foerageergebied van een aantal vogelsoorten zal als gevolg van de ontwikkelingen veranderen. De nieuwe situatie is echter eveneens geschikt als broedgebied voor een aantal broedvogels. Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen onzorgvuldig worden uitgevoerd, kunnen nesten van broedvogels worden verstoord.
CONCLUSIE	Op basis van het veldbezoek is een voldoende beeld van de soortengroep vogels ontstaan. Alle vogelsoorten (uitgezonderd exoten) zijn beschermd. Ontheffing voor het vernielen en verstoren van bewoonde nesten van vogels (artikel 11) wordt in principe niet verleend. Hiertoe dient bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden rekening te worden gehouden met het broedseizoen. Men kan er in dit plangebied van uitgaan dat geen verbodsbepalingen worden overtreden als buiten het broedseizoen wordt gewerkt of als voor het broedseizoen wordt begonnen en de werkzaamheden continu voortduren. Als de werkzaamheden voor het broedseizoen worden gestart en continu voortduren, zullen broedvogels een rustiger broedplaats (op enige afstand) zoeken en niet door de werkzaamheden worden gestoord. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt evenwel dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli loopt.

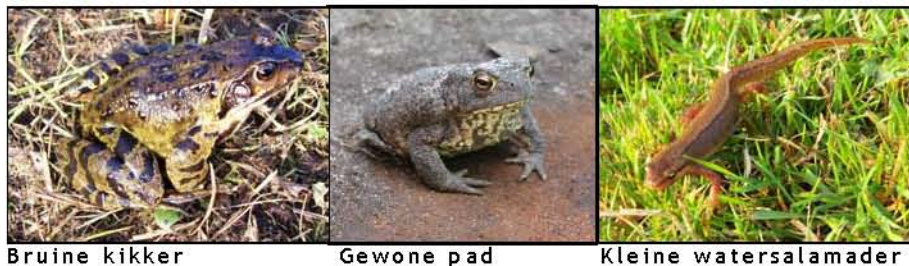
4.5

Amfibieën

INVENTARISATIE	Op basis van Het Natuurloket (1) blijkt dat het betreffende kilometerhok in de periode 2000 tot en met 2010 goed is onderzocht op de aanwezigheid van amfibieën. In het betreffende kilometerhok zijn vier licht beschermde en twee
----------------	---

streng beschermde soorten waargenomen (zie bijlage 2). Uit het betreffende uurhok zijn volgens het Waarnemingenoverzicht van RAVON (9) de licht beschermde soorten bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en de streng beschermde heikikker, kamsalamander, knoflookpad en poelkikker waargenomen.

In de omgeving van het plangebied liggen de natuurgebieden Valtherbos en Emmerdennen. In deze natuurgebieden liggen verschillende plassen en vennen. Genoemde natuurgebieden vormen een geschikt leefgebied voor kritische soorten en de plassen en vennen vormen geschikte voortplantingswateren voor kritische soorten. Een aantal amfibiesoorten is buiten de voortplantingsperiode minder gebonden aan (voortplantings)wateren. De afstand tussen de voortplantingshabitat en het landhabitat betreft voor knoflookpad maximaal 600 m, voor kamsalamander en kleine watersalamander tot ongeveer 1000 m en voor bruine kikker, gewone pad en poelkikker meerdere kilometers (6).

Het plangebied en de directe omgeving heeft geen specifieke waarde voor amfibieën. In of nabij het plangebied is ook geen oppervlaktewater aanwezig. Daarnaast ligt het plangebied op een geruime afstand van potentiële voortplantingswateren (van kritische soorten). De kans dat juist in het plangebied een amfibie wordt aangetroffen is hiermee zeer klein en verwaarloosbaar.

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep amfibieën ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op beschermde soorten verwacht.

EFFECTEN/CONCLUSIE

4.6

Reptielen

Op basis van Het Natuurloket (1) blijkt dat het betreffende kilometerhok in de periode 2000 tot en met 2010 slecht is onderzocht op de aanwezigheid van reptielen. In het betreffende kilometerhok is één streng beschermde soort waargenomen (zie bijlage 2). Uit het betreffende uurhok zijn volgens het Waarnemingenoverzicht van RAVON (9) de beschermde soorten hazelworm, levendbarende hagedis en zandhagedis bekend. Deze soorten zullen onder meer voorkomen in het op enige afstand gelegen natuurgebieden Valtherbos en Emmerdennen. Binnen het plangebied is geen geschikt leefgebied voor deze reptielen aanwezig. Dit geldt ook voor het direct omliggende gebied. Er worden derhalve geen reptielen in en direct rond het plangebied verwacht.

INVENTARISATIE

EFFECTEN/CONCLUSIE Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep reptielen ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op reptielen verwacht.

4.7

Vissen

INVENTARISATIE

In of nabij het plangebied is geen oppervlakte water aanwezig.

EFFECTEN/CONCLUSIE Op basis van het veldbezoek is een voldoende beeld voor de soortengroep vissen ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op beschermde soorten verwacht.

4.8

Dagvlinders

INVENTARISATIE

Op basis van Het Natuurloket (1) blijkt dat het betreffende kilometerhok in de periode 2000 tot en met 2010 matig is onderzocht op de aanwezigheid van dagvlinders. Er zijn hierbij geen beschermde soorten aangetroffen. Door het huidige gebruik is het plangebied ook geen hoogwaardig leefgebied voor dagvlinders en binnen het plangebied is geen geschikt leefgebied voor beschermde soorten aanwezig. Er worden geen beschermde soorten in en direct rond het plangebied verwacht.

EFFECTEN/CONCLUSIE Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep dagvlinders ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op beschermde soorten verwacht.

4.9

Libellen

INVENTARISATIE

In of nabij het plangebied is geen oppervlakte water aanwezig. Er worden geen beschermde libelsoorten in en direct rond het plangebied verwacht.

EFFECTEN/CONCLUSIE Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep libellen ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op beschermde soorten verwacht.

4.10

Overige ongewervelden

Met het oog op de aanwezige biotopen en het voorkomen/de verspreiding in Nederland worden binnen en direct rond het plangebied geen beschermde overige ongewervelde soorten verwacht.

INVENTARISATIE

Op basis van het veldbezoek is een voldoende beeld van de soortengroep ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op beschermde soorten verwacht.

EFFECTEN/CONCLUSIE

Conclusie en consequenties

5

5.1

Beschermde gebieden

Beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur liggen op ruime afstand van het plangebied. Onder meer gezien de ligging van het plangebied en de aard van de ingrepen zijn geen negatieve effecten op beschermde gebieden te verwachten. Voor deze activiteit is daarom geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. De activiteit is op het punt van natuur niet in strijd met de Omgevingsvisie Drenthe.

GEBIEDSBESCHERMING

5.2

Beschermde soorten

Uit het onderzoek komt naar voren dat het plangebied een zeer beperkte natuurwaarde kent. Wanneer bij het uitvoeren van de werkzaamheden voldoende rekening wordt gehouden met het broedseizoen van vogels (zie paragraaf 4.4) worden geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden. Voor de aanwezige licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van de verboden in het geval van ruimtelijke ontwikkelingen. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

SOORTENBESCHERMING

5.3

Uitvoerbaarheid

Uit het onderzoek naar effecten op beschermde natuurwaarden blijkt dat de aanwezige natuurwaarden geen belemmeringen vormen voor de uitvoerbaarheid van het plan. Deze conclusie geldt voor de beschermde soorten en de noodzaak van ontheffingen.

UITVOERBAARHEID

Het is aan het bevoegd gezag, de provincie Drenthe om de visie dat geen sprake zal zijn van negatieve effecten op beschermde gebieden en er geen vergunning of ontheffing nodig is te bevestigen.

Gezien de aangetroffen soorten en de in dit rapport opgenomen voorziene plannen en activiteiten behoudt dit onderzoek vijf jaar zijn geldigheid voor een wettelijke of juridische procedure (onder andere een besluit voor de Wro). Bij aanpassingen van het oorspronkelijke plan en veranderingen in de terrein-

GELDIGHEID

omstandigheden van het plangebied, die kunnen leiden tot andere inzichten met betrekking tot natuurwaarden, zal een actualisatie van het onderzoek moeten plaatsvinden. Dit geldt ook wanneer het beleid voor beschermde gebieden in de omgeving verandert.

OMGEVINGSVERGUNNING

Voorliggende rapportage kan binnen de geldigheidstermijn ook worden gebruikt voor de aanvraag van een Omgevingsvergunning (Wabo) voor het daadwerkelijk uitvoeren van de plannen. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat er als gevolg van werkzaamheden en activiteiten bij inachtneming van het broedseizoen van vogels geen nadelige invloed op beschermde plant- en diersoorten en/of natuurgebieden worden verwacht. In het kader van de aanvraag voor de omgevingsvergunning (Wabo) is met betrekking tot beschermde plant- en diersoorten en/of natuurgebieden dan ook geen Verklaring van Geen Bedenkingen nodig.

Bronnen

6

6.1

Veldbezoek

Het plangebied en omgeving is op 10 februari 2011 door de heer ing. D.J. Venema bezocht om een indruk te krijgen van het terrein en het voorkomen van planten- en diersoorten. Tijdens het bezoek zijn plantensoorten genoteerd, maar zijn verder geen volledige vegetatieopnamen gemaakt. Het was een bewolkte dag met een maximumtemperatuur van 9°C en een matige wind.

VERKENNEND VELDBEZOEK

6.2

Media

1. www.natuurloket.nl. Het Natuurloket is een onafhankelijke informatie-makelaar die gegevens over beschermde soorten toegankelijk maakt. Het Natuurloket is een initiatief van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie en de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF);
2. www.telmee.nl. Invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevens-beherende Organisaties (PGO's), op de site is tevens verspreidingsinformatie van planten en dieren te vinden;
3. www.zoogdieratlas.nl. Verspreidingsinformatie van zoogdieren in Nederland. Zoogdieratlas.nl is een initiatief van de Zoogdierverseniging. De Zoogdierverseniging werkt per provincie samen met diverse organisaties.

6.3

Literatuur

4. Abbingh, G. en R. Manger, Libellen in Drenthe: Verspreidingsatlas 1995-2003; Libellenwerkgroep Drenthe, Assen 2004.
5. Dijkstra, A.C.J., J. de Vries en B.J. Hoentjen, Dagvlinders in Drenthe: Voorkomen en verspreiding 1990-2001, Uitgeverij Publique/Vlinderwerkgroep Drenthe, Emmen 2003.
6. Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse fauna 9, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2010;
7. Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Maelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata) (verspreidingsperiode <1980-1999) - Ne-

derlandse fauna deel 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2004.

8. Provincie Drenthe, Amfibieën en Reptielen in Drenthe (verspreidingsperiode 1945-1993), Dienst ruimte en groen in samenwerking met de Werkgroep Amfibieën en Reptielen Drenthe, Assen 1993.
9. Stichting RAVON, Waarnemingenoverzicht 2009 (verspreidingsperiode 2000-2009), RAVON 38, jaargang 12 (4): blz. 78-98.
10. Vos, S., Zoogdieratlas.nl Drenthe, Eindrapport van het project Zoogdieratlas.nl Drenthe, 2010;
11. Waarnemingenverslag 2007 'Dagvlinders, libellen en sprinkhanen' (verspreidingsperiode 1999-2006), EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.

B i j l a g e n

1. Wet- en regelgeving natuurwaarden
2. Opgave Het Natuurloket
3. Amfibieën en reptielen

Bijlage 1. Wet- en regelgeving natuurwaarden

Relevante wet- en regelgeving met betrekking tot soortenbescherming betreft de Flora- en faunawet en het Besluit Rode lijsten flora en fauna. Relevante wet- en regelgeving met betrekking tot gebiedsbescherming betreft de Natuurbeschermingswet 1998 en het beschermingsregime van de Ecologische Hoofdstructuur. In het navolgende wordt een toelichting op deze wet- en regelgeving gegeven.

Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Het soortenbeleid uit de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn van 1992 van de Europese Unie is hiermee in de nationale wetgeving verwerkt.

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende dieren en planten (zowel beschermde als onbeschermde) en hun leefomgeving. Die zorgplicht houdt in ieder geval in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen heeft voor flora of fauna, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten. Diegene moet alle maatregelen nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht om die nadelige gevolgen te voorkomen, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken (artikel 2).

ZORGPLICHT

Volgens de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde planten te verwijderen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen (artikel 9) of opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen (artikel 11). Ook het rapen of beschadigen van eieren van beschermde dieren is verboden (artikel 12). Tevens moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat enkele van deze verboden indirect worden overtreden door aantasting van bijvoorbeeld het foerageergebied en migratieroutes.

VERBODEN

Beschermde zijn de inheemse zoogdieren (met uitzondering van huismuis, bruine rat en zwarte rat), alle inheemse vogels, amfibieën en reptielen, sommige planten, vissen, vlinders, libellen, kevers en mieren en rivierkreeft, wijngaardslak en Bataafse stroommossel.

BESCHERMDE SOORTEN

Op 23 februari 2005 is de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze AMvB deelt de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes in. In de 'Lijst van alle soorten beschermd onder de Flora- en faunawet' worden de soorten ingedeeld in drie tabellen. Het gaat hierbij om algemene soorten (soorten uit tabel 1), overige soorten (soorten uit tabel 2) en strikt beschermde soorten (soorten uit tabel 3). Om verwarring te voorkomen, wordt in dit rapport respectievelijk de benaming licht, middelzwaar en streng beschermd gehanteerd.

BESCHERMINGSREGIMES

Licht beschermde soorten (algemene soorten) zijn in Nederland zo algemeen voorkomend dat wordt aangenomen dat ruimtelijke ontwikkelingen de gunstige staat van instandhouding van deze soorten niet negatief beïnvloeden. Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De verboden, bedoeld in artikel 9 tot en met 11 van de wet, gelden in het geheel niet ten aanzien van mol, bosmuis en veldmuis. Daarnaast gelden ze niet ten aanzien van huisspitsmuis voorzover dit dier zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.

TABEL 1

Voor middelzwaar beschermde soorten (overige soorten) en vogels geldt een vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet, mits wordt gewerkt volgens een door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie goedgekeurde gedragscode (zie het navolgende). Deze gedragscode moet door de sector of de ondernemer zelf worden opgesteld en ingediend voor goedkeuring. Zolang geen gedragscode is opgesteld, moet voor verstoring van de soorten ontheffing worden aangevraagd. Toetsingscriteria voor het verlenen van een ontheffing bij middelzwaar beschermde soorten zijn:

TABEL 2

- de activiteit mag er niet voor zorgen dat afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- de activiteit moet een redelijk doel dienen.

TABEL 3	<p>Ontheffing voor streng beschermde soorten en vogels wordt alleen verleend onder strikte voorwaarden. De algemene beleidslijn hierbij is dat de ingrepen zodanig worden gemitigeerd dat geen effecten zijn te verwachten op het goede voortbestaan van de soort op de locatie van de ingreep. Toetsingscriteria voor het verlenen van een ontheffing zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - er mag geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit zijn; - de activiteit mag er niet voor zorgen dat afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er moet een in of bij de wet genoemd belang zijn; - er wordt zorgvuldig gehandeld; - er vindt geen benutting of economisch gewin plaats.
ACTIVITEITENPLAN	<p>Ten behoeve van een ontheffingsaanvraag artikel 75 Flora- en faunawet dient een activiteitenplan te worden opgesteld. In het activiteitenplan worden het doel van de aanvraag en een uitgebreide onderbouwing van de activiteit beschreven. Het vormt de basis van de beoordeling door de Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie.</p>
AFWIJZING	<p>Wanneer door middel van het nemen van mitigerende maatregelen een verbodsovertreding wordt voorkomen, kan het eveneens goed zijn om een activiteitenplan op te stellen om het 'zorgvuldig werken' vast te leggen. Dit activiteitenplan kan via de aanvraagprocedure voor een ontheffing artikel 75 Flora- en faunawet ter beoordeling aan de Dienst Regelingen worden voorgelegd. Hierbij wordt dan ingezet op een goedkeuring van de maatregelen, maar een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Door uitvoering van de maatregelen die in het activiteitenplan zijn beschreven, wordt een overtreding van de Flora- en faunawet namelijk voorkomen en is een ontheffing niet nodig.</p>
GEDRAGSCODE	<p>Een gedragscode is een document waarin wordt aangegeven hoe bij het uitvoeren van activiteiten of werkzaamheden schade aan beschermde planten en dieren wordt voorkomen of tot een minimum wordt beperkt. Ook wordt in de gedragscode aangegeven hoe in de praktijk zorgvuldig wordt gehandeld.</p>
BEOORDELING	<p>Om te voldoen aan de onderzoeksverplichting naar andere eventueel belemmerende regelgeving zoals gesteld in artikel 3.1.6 Bro, is het voldoende dat een ecooloog vaststelt dat er geen ontheffingen volgens artikel 75 Flora- en faunawet nodig zijn of dat deze kunnen worden verkregen (ABRvS 23 augustus 2006). Dit oordeel is geldig wanneer het is gebaseerd op goed onderzoek en juridisch navolgbaar is gedocumenteerd, zoals in voorliggende rapportage is gebeurd. De begrippen 'ecoloog', 'goed onderzoek' en 'rapportage' zijn beschreven in de 'Handreiking Flora- en faunawet, 31 oktober 2008' van de Dienst Landelijk Gebied.</p> <p>Besluit Rode lijsten flora en fauna</p> <p>De Rode lijsten zijn officieel door de voormalige minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vastgesteld (Besluit Rode lijsten flora en fauna, november 2004, gedeeltelijk herzien en aangevuld per september 2009) op grond van de artikelen 1 en 3 van het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa van 19 september 1979 (Verdrag van Bern). Voor het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Veel rode lijstsoorten (vooral planten) worden niet door de Flora- en faunawet beschermd en hebben daardoor geen (duidelijke) juridische status.</p>
SAMENSTELLING	<p>De rode lijsten zijn samengesteld aan de hand van twee criteria, te weten de trend en de zeldzaamheid. De rode lijstsoorten worden ingedeeld in de volgende categorieën, met de daarbij behorende trend en zeldzaamheid:</p>

- **UW** uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu afwezig op wereldschaal;
- **UWW** in het wild uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig op wereldschaal, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
- **VN** verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu afwezig in Nederland;
- **VNW** in het wild verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig in Nederland, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
- **EB** ernstig bedreigd: zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- **BE** bedreigd: sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
- **KW** kwetsbaar: matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- **GE** gevoelig: stabiel of toegenomen, maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen, maar nog algemeen.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet uit 1967 voldeed niet meer aan de eisen die internationale verdragen en Europese verordeningen aan natuurbescherming stellen. Daarom is op 1 oktober 2005 de Natuurbeschermingswet 1998 van kracht geworden, die de gebiedsbescherming van nationaal begrensde natuurgebieden bundelt. Daarmee zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de Natuurbeschermingswet 1998 verwerkt.

De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet 1998:

BESCHERMDE GEBIEDEN

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden);
- staatsnatuurmonumenten en beschermde natuurmonumenten;
- Wetlands.

Verder is deze wet de basis voor het nationale Natuurbeleidsplan (structuurvisie) waarin de Ecologische Hoofdstructuur is geregeld.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen Gedeputeerde Staten van de provincies de vergunningen, maar bij landsbelangoverschrijdende gebieden doet de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie dit.

VERGUNNING

Bij projecten, plannen en activiteiten in of in de omgeving van een beschermd gebied moet in een vooroverleg tussen het bevoegd gezag en de initiatiefnemer (samen met zijn ecologisch adviseur), worden ingeschat of de voorgestane ontwikkeling een significant negatief effect op dit gebied tot gevolg kan hebben. In deze oriëntatiefase vindt een globale toetsing plaats, de zogenaamde voortoets, waardoor een indicatie van de mogelijke negatieve gevolgen wordt verkregen. Op deze manier kan worden bepaald hoe de verdere procedure dient te worden doorlopen en of vergunningverlening aan de orde is. Het bevordert de voortgang van het proces wanneer de initiatiefnemer een aantal globale onderzoeksgegevens voor dit vooroverleg aanlevert. In het voorliggend rapport heeft de ecoloog die gegevens beschreven.

ORIËNTATIEFASE/VOORTOETS

In tegenstelling tot de beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet, die door de ecoloog wordt gegeven, is voor de Natuurbeschermingswet 1998 het oordeel van het bevoegd gezag nodig (zie ook Vergunning). Teneinde te voldoen aan artikel 3.1.6 Bro moet het oordeel van het bevoegd gezag deel uitmaken van de besluitvorming in de planologische procedure.

BEOORDELING

Wanneer geen wetenschappelijke zekerheid bestaat dat er geen significant negatief effect is, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Indien mogelijk wel een negatief effect is, maar dit zeker niet significant is, moet een verslechterings- en verstoringstoets worden

VERGUNNINGAANVRAAG

gedaan. Voor beide toetsen moet de initiatiefnemer de gegevens aanleveren in de vorm van een natuurbeschermingswetrapport. Het bevoegd gezag toetst deze rapportage op verzoek van de initiatiefnemer. In beginsel verleent het bevoegd gezag alleen een vergunning als zekerheid is verkregen dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.

ADC-CRITERIA	Wanneer het bevoegd gezag een passende beoordeling nodig acht, moet rekening worden gehouden met de ADC-criteria. Het project moet dan achtereenvolgens worden beoordeeld op: mogelijke (A) alternatieven, (D) dwingende reden van groot openbaar belang en verplichte (C) compensatie. Veel projecten zullen niet aan deze criteria voldoen. Het kan daarom gunstig zijn om bij twijfel over effecten een uitgebreider vooronderzoek te doen in de vorm van een natuurbeschermingswetonderzoek. Een interactief proces tussen de onderzoekers, de initiatiefnemer en zijn ontwerpers, biedt daarnaast de mogelijkheid om het plan zo bij te stellen dat significant negatieve effecten worden voorkomen.
INSTANDHOUDINGS-DOELEN	De omvang van de effecten wordt getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende beschermd gebied. Deze doelstellingen zijn of worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten en de beheerplannen. In het aanwijzingsbesluit van een Natura 2000-gebied staat vanwege welke soorten en habitatten en om welke reden het gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen van een gebied mogen niet worden geschaad.
AANGEWEEZEN	Ten tijde van het schrijven van dit rapport zijn nog niet alle aanwijzingsbesluiten voor de 162 Natura 2000-gebieden klaar. De laatste stand van zaken met betrekking tot de (definitieve) aanwijzingsbesluiten is te vinden op de internetsite van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (gebiedendatabase). Zolang definitieve aanwijzing nog niet heeft plaatsgevonden, wordt getoetst aan de bestaande gebiedsdocumenten of de conceptaanwijzingsbesluiten.
BEHEERPLANNEN	Voor alle Natura 2000-gebieden moeten beheerplannen worden opgesteld. In een beheerplan wordt vastgelegd hoe en wanneer de doelen voor een gebied worden gehaald (instandhoudingsdoelstellingen). Activiteiten in en rondom Natura 2000-gebieden (landbouw, recreatie, waterbeheer) die negatieve effecten op de natuur(doelen) hebben, kunnen ook in het beheerplan worden geregeld, waarmee een integrale aanpak wordt bewerkstelligd. Een beheerplan moet binnen drie jaar na aanwijzing als Natura 2000-gebied worden vastgesteld. Sinds 1 september 2009 zijn voor ruim 80 van de 168 gebieden conceptbeheerplannen beschikbaar.
	Ecologische Hoofdstructuur De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een samenhangende structuur van gebieden met een speciale natuurkwaliteit (doelen). De EHS moet biodiversiteit en duurzame natuurkwaliteit in Nederland waarborgen. De EHS is een beleidsconcept dat zijn wortels heeft in het Nationaal Natuurbeleidsplan van 1990 en een vervolg heeft gekregen in de Nota Ruimte van 2006. Provincies zijn verantwoordelijk voor de realisering van de EHS. In het Streekplan, het Provinciaal Omgevingsplan en/of de Provinciale Ruimtelijke Verordening is dit als beleidsdoel opgenomen.
BESCHERMDE GEBIEDEN	De EHS bestaat uit: <ul style="list-style-type: none"> - bestaande natuurgebieden; - toekomstige natuurgebieden; - beheergebieden.
BESCHERMING	Voor de EHS geldt het beschermings- en compensatieregime uit de Nota Ruimte, zoals uitgewerkt in de Spelregels EHS (Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS). In het geval van een ruimtelijke procedure worden ingrepen bij EHS-gebieden door het bevoegd gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie, getoetst. Wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS mogen niet worden aangetast. Aantasting wordt alleen verdedigbaar geacht als aantoonbaar is dat het project van groot open-

baar belang is en er geen redelijk alternatief bestaat. Hier geldt het zogenaamde 'nee, tenzij'-principe. De aantasting moet zoveel mogelijk worden gemitigeerd. Restschade moet worden gecompenseerd.

In tegenstelling tot de beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet, die door een ecoloog wordt gegeven, is in het geval van effecten op de EHS het oordeel van het bevoegd gezag nodig. Dit komt overeen met de Natuurbeschermingswet 1998. Het college van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is gewoonlijk het bevoegd gezag. In voorliggend rapport levert de ecoloog wel de argumenten voor dat besluit. Teneinde te voldoen aan artikel 3.1.6 Bro moet het oordeel van het bevoegd gezag deel uitmaken van de besluitvorming in de planologische procedure.

BEOORDELING

Bijlage 2. Opgave van Het Natuurloket (1) (d.d. 2-2-2011)

Km-hok 257-537	Vaatplanten	Zoogdieren	Vogels	Amfibieën	Reptielen	Vissen	Dagvlinders	Libellen	Overige ongewervelden
Rode lijstsoorten			1	1	1		1		
Licht beschermd soorten	1	5		4					
Middelzwaar en streng beschermd soorten				2	1				
Ffw vogels			2						
Hrl bijlage II									
Hrl bijlage IV				2	1				
Aantal soorten	134	5	2	6	1		22	2	
Volledigheid onderzoek	goed	slecht	slecht	redelijk	slecht	niet	matig	niet	niet
Onderzoeks- periode	1990- 2010	2000- 2010	2000- 2010	2000- 2010	2000- 2010	2000- 2010	2000- 2010	2000- 2010	2000- 2010

Bijlage 3. Amfibieën en reptielen in het uurhok 17-38 in en rond het plangebied (9)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	1998- 2006	2007 en 2008		
bastaardkikker	x	x		licht
bruine kikker	x	x		licht

gewone pad	x			licht
hazelworm	x			streng
heikikker	x			streng
kamsalamander	x	x	kwetsbaar	streng
kleine watersalamander	x	x		licht
knoflookpad	x		bedreigd	streng
levenbarende hagedis	x		gevoelig	middelzwaar
poelkikker	x			streng
zandhagedis	x	x	kwetsbaar	streng

x = waarneming

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente Emmen

Contactpersoon
De heer Sloots

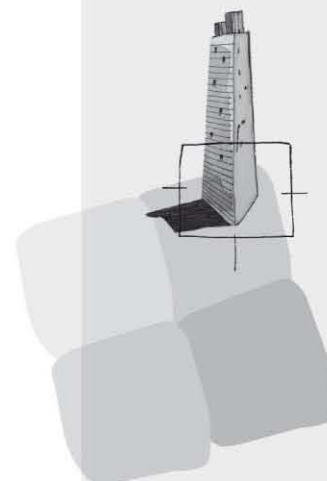
Rapport
De heer ing. D.J. Venema
BügelHajema Adviseurs

Fotografie
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
De heer mr. J.E. Oldenzijl
BügelHajema Adviseurs

Supervisie
BügelHajema Adviseurs

Projectnummer
095.38.50.00.00

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordening en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50
Postbus 274
9400 AG Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E assen@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort

